

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΖ΄

Συνδρομή ἑτησίαι: Ἐν Ἑλλάδι πρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ πρ. 20 — Ἀνδρομαί λαγονται ἀπὸ
Γκαλακτοεικάστ. ἑτους καὶ εἰς ἑτησίαι — Γραφεῖον Διευθ. : Ἐπὶ τῆς ἑσ. Πανεπιστημίου 39.

1 Ἰανουαρίου 1884

ΑΙ ΣΥΝΕΠΕΙΑΙ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Διήγημα.

Α΄.

Ἐσποῦδαζον κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον ἐν Γοτ-
τίγγῃ, μικρῇ τοῦ Ἄννοβέρου πόλει, ἡ ὁποία
ὅσον εἶναι ἀφανῆς καὶ ἀσήμαντος ὑπὸ πᾶσαν
ἄλλην ἔποψιν, τόσον περιφανῆς καὶ ἐνδοξος εἶ-
ναι διὰ τὴν Αὐγουσταίαν αὐτῆς Ἀκαδημίαν.
Διότι εἰς τὸ πνευματικὸν στερέωμα ταύτης ἀ-
νέτειλαν ἄλλοτε, καὶ ὀελαγίζουσιν ἔτι καὶ σή-
μερον, οἱ τηλαυγέστεροι ἀστέρες τῆς γερμανι-
κῆς ἐπιστήμης.

Τὸν πρῶτον ἐν Γερμανίᾳ χειμῶνά μου τὸν
εἶχον διέλθει ἐν πέντε σισύραις ἐγκεκορδυλη-
μένος, καὶ ὅμως πάντοτε ῥιγῶν καὶ χουχουλί-
ζων. Καὶ παρακαλῶ τὸν Ἀθηναῖον ἀναγνώ-
στην μου νὰ μὴ με περιγελάσῃ διὰ τὴν ἐξομο-
λόγησιν. Ἄς ἐπιφυλάξῃ τὸ ἀττικὸν ἄλας ὅ-
πως ἀλατίσῃ τὰς εὐφυολογίας του, ὅταν δοθῇ
καὶ εἰς αὐτὸν ἡ εὐχάριστος εὐκαιρία νὰ ζήσῃ,
ἔστω καὶ ἐπὶ τινὰς ἐβδομάδας, ἐν θερμοκρασίᾳ
32⁰, λέγω τριάκοντα δύο βαθμῶν Ῥεωμέρου,
οὐχὶ ὑπὲρ, παρακαλῶ, ἀλλ' ὑπὸ τὸ μηδενικόν·
νὰ ἴδῃ τὴν ὑγρασίαν τοῦ ἀέρος ἐπικαθημένῃν
ἐπὶ τῶν ὑέλων καὶ τῶν μεταλλίνων ἐλασμά-
των τῆς οἰκίας εἰς παχέα στρώματα θαυμα-
στῶν μυριοσχημῶν ἀποκρυσταλλώσεων· ν' ἀ-
κούσῃ τὴν χιόνα τρίζουσαν ὑπὸ τὰ βήματά
του, ὡς ἐὰν συνίστατο ἐκ σκληρῶν αἰχμηρῶν
ἤχηρῶν ῥινοσμάτων χαλύβδου· νὰ παχισθῇ
καθ' ὅλον του τὸ σῶμα ὡς μυλωθρὸς ἀλευρωμέ-
νος ὑπὸ τῆς ἐπὶ τῶν ἐνδυμάτων αὐτοῦ παγο-
νύσης ἀδήλου του διαπνοῆς· νὰ ἴδῃ τὰ ἀπὸ
τοῦ μύστακος αὐτοῦ κρεμάμενα κρύσταλλα,
λαμβάνοντα τὸ σχῆμα καὶ τὰς διαστάσεις, ὡς
ἔσχον κατὰ τὸν προπαρελθόντα χειμῶνα ἐν Ἀ-
θίναϊς αἰ ἀπὸ τῶν νεροχυτῶν καὶ τῶν ἀκρο-
κεράμων κρεμασθεῖσαι ῥαβδοκρύσταλλοι, καὶ
τότε ὡς ἔλθῃ νὰ τὰ ποῦμεν!

Ἰπὸ τὴν ἐπήρσιαν τοῦ παρ' ἡμῖν καύσωνος,
κ' ἐγὼ εὖρον ἄλλοτε αὐθάδεις λόγους, ὅπως
περιπαίξω ἕνα ἑλεῖν Θεοῦ ποιητὴν, διὰ τὰς
παρὰ φύσιν, ὡς ἐνόμιζον, ὑπερβολὰς αὐτοῦ
περὶ φύχους. Ἀλλὰ κατὰ τὸν χειμῶνα ἐκεῖνον

τοῦ 187. . . ἐν Γοττίγγῃ ἐκατάλαβα μὲ τὸ πα-
ραπάνω τί ἐστι τὸ θρυλούμενον: νὰ παρῶσῃ
ἡ ἀναπνοὴ ὅ τὸ στόμα σου. Διότι τὸ φοβερὸν
ἐκεῖνο φύχος ἐπάγωγος τὴν ἐδικήν μου ἀναπνοὴν
ὄχι πλέον εἰς τὸ στόμα, ἀλλ' εἰς αὐτοὺς τοὺς
πνεύμονάς μου! Καὶ ὅταν ἤλθε καὶ παρῆλθεν
ἡ ἐπιούσα ἀνοιξίς, καὶ ὅταν ὑπερεμέσησε τὸ
θέρος, ἐγὼ ἀκόμη ἔβηχον, ἔβηχον, ἔβηχον!
Τέλος ἐπέστησαν οἱ πνιγροὶ τοῦ Αὐγούστου
καύσωνες, καὶ τὸ κακὸν ἤρχισε νὰ ἀναλυόνη.
Ἄλλ' ὁ κονιορτὸς, αἱ κακαὶ ἀναθυμιάσεις τῶν
ἀθηναϊζόντων ἔτι δρόμων τῆς πνιγρῆς Γοττίγ-
γης δὲν ἦσαν πολὺ κατάλληλοι πρὸς ἐπίσπευ-
σιν τῆς ἐντελοῦς θεραπείας. Διὰ τοῦτο ἐκρίθη
ἀναγκαῖον ν' ἀλλάξω κλίμα.

Ἰατρός μου ἦτον τότε ὁ—μακαρίτης τώρα
—κύλοσύμβουλος Herr H***, γέρον ὀμηρο-
μαθέστατος καὶ (κατὰ τοὺς φιλολόγους διὰ
τοῦτο) διασημώτατος τῶν ἐν Γερμανίᾳ παθολό-
γων, διευθυντὴς τῆς πολυκλινικῆς, καθηγητῆς,
κτλ., κτλ., πρὸ πάντων ὅμως περιφημος ὡς
συγγραφεὺς τῆς γνωστῆς *Φυσιολογικῆς Παθο-
λογίας τῶν Νεύρων*, περὶ τὴν σπουδὴν τῶν ὀ-
πείων εἶχεν ἀφιερῶσει ὅλον αὐτοῦ τὸν βίον. Ἡ
εἰδικότης του αὕτη περὶ τὰ νεῦρα ἐγένετο κυ-
ρίως ἀφορμὴ τῆς στενῆς ἡμῶν γνωριμίας, ὄχι
μόνον διότι ἡ βῆξ μου εἶχε καταντήσει ἐν εἰ-
δος νευρικοῦ πάθους, ἀλλὰ καὶ διότι ἡ ἐπιστή-
μη του συνείχετο σπεντότα μὲ τὰς εἰδικὰς
ψυχολογικὰς σπουδὰς μου.

— Πᾶν ἄλλο πάθος, ἔλεγεν ὅτε πρῶτον τὸν
ἐπεσκέφθην μὲ ἐν συστατικὸν τοῦ ἀσιμνήστου
διδασκάλου H. Lotze, δὲν μὰς σχετίζει εἰ μὴ
μὲ τὸ σῶμα, τουτέστι τὴν ὕλην. Ἡ θεραπευ-
τικὴ μὰς ἐπομένως δὲν βασιίζεται παρὰ μόνον
ἐπὶ τῶν ζωϊκῶν, ἤγουν μηχανικῶν, χημικῶν,
φυσιολογικῶν δυνάμεων τῆς ὕλης. Ἄλλως ἔχει
τὸ πρᾶγμα διὰ τὰς ἀσθενείας τῶν νεύρων. Νευ-
ρικαὶ ἀσθένειαι εἶναι εἰδικαί, ἢ τοῦλάχιστον,
κατὰ τὸν διδάσκαλόν σου, συνουθεύονται μὲ σχε-
τικὰς ἀσθενείας τῆς ψυχῆς. Ἐπομένως ἡ θερα-
πευτικὴ μὰς μέθοδος δὲν εἰμπορεῖ νὰ κάμῃ
τοὺς ὑπολογισμοὺς αὐτῆς ἀνευ τῆς συνεπικου-
ρίας τοῦ ἀγνώστου τούτου παράγοντος Ψ,
τουτέστι τῆς ψυχῆς. Τί φυσικώτερον λοιπὸν
παρὰ νὰ συμπροσδοκᾷ κανεὶς παρ' ἡμῶν, ὅπως

ἀνακαλύψωμεν ἐν τοῖς τελικοῖς ἐξαγομένοις τῶν ὑπολογισμῶν μας, ἂν ὄχι ὅλην τὴν φύσιν τοῦ ἀγνώστου τούτου Ψ, ἀλλὰ τοῦλάχιστον ὅλας αὐτοῦ τὰς ιδιότητες; Καί, ἂν ὄχι ὅλας διὰ μιᾶς, ἀλλὰ τοῦλάχιστον ὀλίγον κατ' ὀλίγον; Διὰ τοῦτο ἐπαινώ πληρέστατα τὴν πρόθεσίν σου νὰ παρακολουθήσης ὄχι μόνον τὸ ἐν τῷ πανεπιστημίῳ μάθημά μου, ἀλλὰ καὶ τὰς ψυχιατρικὰς παραδόσεις καὶ ἀσκήσεις μου ἐν τῷ φρενοκομείῳ. Ἐν τῷ καταστήματι τούτῳ θὰ λάβῃς ἀφορμὴν νὰ σκεφθῆς ἐπὶ πολλῶν, πολλῶν ψυχολογικῶν ζητημάτων. Καί, ἐν τῷ φιλελληνισμῷ μου, σοὶ εὐχομαι κατὰ τὴν λύσιν αὐτῶν «*Àtèn àριστότατ' καὶ γιουπέροκοι ἐμεγαῖ πάντοοι Τοῖτόοοι!*»

Θὰ ἦτο περιττὸν νὰ εἶπω, ὅτι ἡ ἐπαινεθεῖσα ἐκείνη πρόθεσις δὲν ἐπραγματοποιήθη κατὰ τὸ πρῶτον ἀκαδημαϊκὸν ἔτος μου, καὶ ἔτι περιττότερον νὰ προσθέσω, ὅτι ἡ γλωσσοσπαστικὴ εὐχὴ τοῦ καλοῦ κἀγαθοῦ γέροντος δὲν θὰ πραγματοποιηθῆ ποτέ. Ὑπέδειξα ἤδη πῶς διῆλθον τὸ χειμερινὸν ἐξάμηνον. Ὅταν προσεχώρησέ πως τὸ ἐαρινόν, ἤρχισα νὰ ἐπισκέπτομαι τὰς ἐν τῇ πόλει παραδόσεις του, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἠναγκάσθην νὰ τὰς διακόψω. Διότι τακτικᾶ, καὶ πάντοτε μετὰ ἐν τέταρτον ὑπομονῆς μου ἐν τῷ μέσῳ τῆς βαθείας θρησκευτικῆς σιγῆς, μεθ' ἧς οἱ πολυάριθμοι ἀκραταὶ ἔγραφον καὶ τὸ τελευταῖον σίγμα τῶν διδασκαλιῶν τοῦ Κυρίου καθηγητοῦ, με κατελάμβανεν αἴφνης τὸ σπασμωδικὸν ἐκείνο βήξιμόν μου, τὸσον σφοδρὸν, τὸσον ἀδιάκοπον, ὥστε οἱ συμφοιτηταὶ μου, μ' ὅλην τὴν πρὸς τοὺς ξένους εὐγένειαν καὶ παραβλεψίαν των, ἠναγκάζοντο νὰ μ' ἐκδιώκωσιν ἐκ τῆς παραδόσεως διὰ τῶν συνήθων συμῶν καὶ ποδοσυρμάτων.

Εἰς τὸ μάθημα τῆς ψυχιατρικῆς ποτὲ δὲν παρευρέθην ὡς ἐκ τῆς ἀπουσίας, ἂν καὶ ἤμην ἀνυπόμονος τὰ γνωρίσω τὸ περίφημον διὰ τὸν διοργανισμὸν καὶ τὴν πρωτοτυπίαν αὐτοῦ φρενοκομείου τῆς Πρωσσίας. Διὰ τοῦτο, ὅταν τὴν πρῶϊαν ἐκείνην μετέβην κατὰ τὴν συμπεφωνημένην ὥραν εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἱατροῦ μου, ὅπως μ' ἐξετάσῃ ἔτι ἀπαξ καὶ με συμβουλεύσῃ ὀριστικῶς, ποῦ πρέπει νὰ μεταβῶ πρὸς ἀνάρρωσίν μου, δὲν δυσηρεστήθην πολὺ, ἀκούσας ὅτι, μ' ὅλην τὴν δουθεϊσάν μου ὑπόσχεται, ὁ κύριος Χ*** ἠναγκάσθην νὰ μεταβῆ ἐκτάκτως εἰς τὸ φρενοκομεῖον παραγγείλας νὰ μοὶ εἶπουν, ὅτι με παρακαλεῖ νὰ τὴν συναντήσω ἐν τῷ καταστήματι τούτῳ, εἰς τὰ ἰδιαιτέρων αὐτοῦ γραφεῖον.

Τὸ εὐρύτατον καὶ ἀρχιτεκτονικῶς ἀριστα ῥυθωμένον φιλανθρωπικὸν τοῦτο ἴδρυμα τῆς πρωσικῆς κυβερνήσεως κεῖται δέκα περίπου λεπτὰ νοτίως τῆς Γοττίνγης ἐπὶ τερπνοτάτου λόφου, ἐν μέσῳ χλωρῶν λειμώνων καὶ σκιερῶν κήπων, περὶ τὸν οὐρανὸν τοῦ θεατοῦ τὴν

ὑπὲρ πᾶν ἄλλο γραφικωτάτην περὶ τὴν πόλιν ταύτην χωριογραφίαν.

Ἡ διοικήσεις αὐτοῦ εἶναι ὅλως διόλου ἀνεξάρτητος τῶν ἀρχῶν τοῦ πανεπιστημίου καὶ ὁ μόνος κρίκος, ὁ συνδέων αὐτὸ μετὰ τὴν ἱατρικὴν σχολὴν, ἦτον ἡ ἀδιαμφισβήτητος εἰδικότης τοῦ καθηγητοῦ κυρίου Χ***, ὅστις κ' ἐδίδασκεν ἐν αὐτῷ τὴν ἐμπειρικὴν ψυχιατρικὴν παραχωρήσει τῆς διοικήσεως. Τὸ Κατάστημα εἶναι προικισμένον μετὰ πολλὰς γαίας, ἡ καλλιέργεια τῶν ὁποίων ἀνατίθεται εἰς ἐκείνους ἐκ τῶν φρενοβλαβῶν, ὧσων αἱ ψυχικαὶ δυνάμεις παραλυθεῖσαι ὑπὸ τοῦ βάρους τῶν συμφορῶν καὶ τῆς διαπάλης τοῦ περὶ ὑπάρξεως ἀγῶνος ἐν μεγαλοπόλει δὲν χρειάζονται εἰ μὴ ἡθικὴν ἀνακουφίσειν, ἐργασίαν συμφωνοτέραν εἰς τὴν ἀνθρώπιναν φύσιν, ὅπως ἀνακτήσωσι τὴν προτέρικαὶ τοῦ φρενοκομείου ὑπηρεσίας ἐκτελοῦνται κυρίως ὑπὸ τῶν ἀβλαβεστέρων αὐτῶν οἰκητόρων. Ὡς καὶ αὐτοὶ οἱ νεωκόροι, καὶ τὸ θαυμαστότερον, αὐτὸς ὁ ἱεροκῆρυξ τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος ἐποχῆς, ἦτον ἐκ τῶν φρενοβλαβῶν. Ἀνθρώπος εὐλαβέστατος καὶ τὰ μάλιστα ἐντριβῆς περὶ τὰς ἱερὰς Γραφάς, Βόλκενχαρ ὀνομαζόμενος, προλύτης τῆς Θεολογίας, ὁ ὅποτος πάντοτε μὲν συνέθετε τὴν λαμπροτάτην ἀπὸ ἀμβωνος ὀμιλίαν, σπανίως ὅμως κατώρθου νὰ τὴν ἀπαγγεῖλῃ μέχρι τέλους ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ καταστήματος. Διότι τὸ ἄλογον, ἂν καὶ ἐξ ἀνθρώπων συνιστάμενον, παίμνιόν του δὲν ἐτήρει, ὡς εἰκὸς, τὴν πρέπουσαν κατὰ τὸ κήρυγμα σιγὴν, οὐδ' ἐφέρετο πάντοτε μετὰ τὴν δέουσαν εὐπρέπειαν. Πολὺ συχνὰ τὸν διέκοπτον οἱ εὐθέως γέλωτες τρελλοῦ τινος ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὑψηλότερας περικοπῆς τοῦ λόγου του· ἄλλοτε πάλιν τὸν ἐξάφνιζον αἱ συντακτικαὶ παρατηρήσεις βλακῶς τινος, καὶ τοῦτο πάντοτε κατὰ τὰ παθητικώτερα τῆς ὀμιλίας του μέρη. Τότε ὁ Βόλκενχαρ ἔχανε τὴν ἐτοιμότητα τοῦ πνεύματος καὶ τὴν συνέχειαν τοῦ κειμένου του· ἐγένετο ἄλλος ἐξ ἄλλου. Καὶ μετὰ τινων στιγμῶν τετραγαμμένην σέψιν περὶ τοῦ πρακτεῦ, ἤρπαζε τὸν ὀγκῶδη τόμον τῆς Γραφῆς ὑπὸ μάλης, ἐξήρχετο διὰ πλαγίας τινὸς θύρας εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ μαγειρείου, καὶ ἐκεῖ, λαμβάνων αἴφνης μεγαλυπρεπεστάτην στάσιν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ κακανισμοῦ τῶν ὀρνίθων, τοῦ γρυλισμοῦ τῶν χαιρών, τῶν συριγμῶν καὶ πιπισμῶν τῶν νησσῶν καὶ τῶν χηνῶν, ἀπήγγελλε τὸ ἀριστοῦργημά του μετὰ μεγίστης ῥητορικῆς τέχνης, μετὰ συγκινητικῆς κατανώξεως καὶ θεοσεβείας ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους!

Δὲν ἀγαπῶ τὰς παρεκβολὰς ἐν τοῖς διηγήμασιν· ἀλλ' ἀφοῦ ἔκαμα ἐξαιρέσειν ὡς πρὸς τὴν νόσον τοῦ Βόλκενχαρ ἅς μ' ἐπιτραπῆ νὰ προσθέσω τί μοὶ συνέβη ἐν σχέσει πρὸς αὐτήν.

— Συνεπεστέρων νόσον δὲν θ' ἀπαντήσητε πολὺ συχνά, — μὰς ἔλεγε μίαν ἡμέραν ὁ καθηγητὴς τῆς ψυχιατρικῆς. — Παραβλέπει ὅλην τὴν ταραχὴν τῶν ζώων, ἀλλὰ δὲν ἀνέχεται τὸν ἐλάχιστον θόρυβον ἐκ μέρους ἀνθρώπων. Προφανῶς, διότι τῷ ἐναπολείπεται ἀκόμη ἀμυδρά τις συνείδησις, ὅτι ἢ πρὸς τὰ ὑψηλὰ καὶ σπουδαία προσοχὴ εἶναι ὁ φυσικὸς φόρος μόνης τῆς ἀνθρωπότητος. Καὶ ἀντὶ ν' ἀφίνωμεν τὸν πτωχὸν Βόλκενγαὰρ νὰ ἀποδιδράσκη ἀπὸ τὸ ἀληθῶς ἄξιον αὐτοῦ βῆμα, θὰ ἦτο ἴσως φρονιμώτερον νὰ ἀντικαθιστώμεν ἐκάστοτε τὸ ἀνώτερον αὐτοῦ ἀκροατήριον διὰ τῶν ἀκακοτέρων θηρίων τῆς αὐλῆς τοῦ μαγειρείου.

Ὁ ἀναγνώστης μου θὰ ἀπορήσῃ. Ἐν τούτοις ἐγὼ ἤθελον νὰ εἶπω ὅτι οἱ λόγοι οὗτοι μ' ἔκαμαν νὰ κοκκινίσω ἐξ αἰσχύνης μέχρι τῶν ἀκροτελευτίων τῶν ὠτων μου. Διότι ἀνεμνήσθην συνήθεις τινὰς σκηνὰς τῶν ἀνωτάτων ἐκπαιδευτηρίων τῆς ἐλευθέρου ἡμῶν Πατρίδος, σκηνὰς, ἐν αἷς καὶ ἡ *eugeneia* μου ἄλλοτε διεδραμάτισε λίαν ἐνεργὸν πρόσωπον, καὶ εὗρισκον, ὅτι ἡ πρότασις τοῦ καθηγητοῦ ἦτο δικαία νὰ ἐφαρμοσθῆ μᾶλλον εἰς τὴν παρ' ἡμῖν ἐπικρατούσαν ἀβελτηρίαν, παρὰ ἐπὶ τῶν ἀτυχῶν ἐκείνων πλασμάτων, τὰ ὁποῖα ἐπὶ τέλος ἠδύναντο νὰ ἐπικαλεσθῶσιν ὑπὲρ ἑαυτῶν τὴν ἐλαφροταμίαν περίπτωσιν, ὅτι ἐστεροῦντο λογικῶς. Ὁπωσδήποτε, συγγνώμην διὰ τὴν παρεβολὴν. Ἀπὸ τὰ ἐκπαιδευτήριά μας μεταβαίνω, πάλιν, διὰ φυσικωτάτου τῶν ἰδῶν συνειρμοῦ, εἰς τὸ φρενοκομεῖον.

Ὅταν, τὴν πρώτην ἐκείνην φορὰν, διανύσας τὴν σπειροειδῶς τὸν περίφυτον λόφον ἀνερχομένην κατάσκιον ὁδὸν, ἔφθασα πρὸ τῆς νεογοθτικῆς προσόψεως τοῦ λαμπροῦ τούτου οἰκοδομήματος, ἐνόμισα ἐπὶ μίαν στιγμὴν, ὅτι, παραπλανηθὴς τῆς ὁδοῦ μου, εὗρέθην ἀπροσδοκῆτως ἐνώπιον μεγαλοπρεποῦς ἐξοχικοῦ μεγάρου, ἐν ᾧ πολυπληθὴς κόσμος διετέλει ἐν χαρᾷ καὶ εὐφροσύνῃ. Φωναὶ ἁδόντων, ἤχοι ποικίλων μουσικῶν ὀργάνων, ἐξερχόμενοι τῶν ὑψηλῶν αὐτοῦ παραθύρων, ἀνεμινύοντο μὲ τὰ κελαδήματα τῶν πτηνῶν, τῶν ἐριζόντων πρὸς αὐτοὺς ἐν ταῖς πυκνοῖς φυλλώμασι τῶν κιαίδων. Ὁ ἀκούων τὰς συναυλίας ἐκείνας ἐλησμόνει νὰ ἐρωτήσῃ, διατί τόσοσιν φαίδρα παράθυρα διατελοῦσι σιδηρόφρακτα, ὡς παράθυρα εἰρηκτῶν. Διατί οἱ τοῖχοι τῶν περιβόλων εἶναι τόσοσιν ἐξησφαλισμένοι, μᾶλλον κατὰ τῶν ἐντὸς, παρὰ κατὰ τῶν ἔξωθεν τυχόν μελλόντων ν' ἀποπειραθῶσιν τὴν ὑπέρβασίν των. Διότι ὅπισθεν τῶν ὑψηλῶν ἐκείνων τοίχων, ἀντὶ τῆς στυγνῆς, τῆς ἀπελπιστικῆς, τῆς κακὰ βυσοδαμούσης σιγῆς τῶν εἰρηκτῶν καὶ φυλακῶν, ἀντήχουν οἱ φαιδρότεροι γέλωτες, αἱ ζωηρότεραι συνομιλίαι τῶν—τίς οἶδεν ἂν ὄχι εὐτυχῶν—

οἰκητόρων, καὶ ἠκούοντο οἱ συνήθεις κρότοι πολλαπλῶν γυμναστικῶν ἐν ὑπαίθρῳ παιδιῶν.

Ὁ θυρωρὸς δὲν μοι ἐπέτρεψε νὰ εἰσέλθω, παρὰ μετὰ πολλὰς ἐρωτήσεις καὶ ἐπανειλημμένας διατυπώσεις. Μῶλας τὰς διαβεβαιώσεις μου, ὅτι εἶμαι γνωστικὸς ἄνθρωπος, μοι προσφέρετο λίαν ὑπόπτως, προφανῶς δι' αὐτὰς ταύτας τὰς διαβεβαιώσεις. Διότι, ἐνθυμοῦμαι ὅτι εἶπεν : οἱ γνωστικώτεροι ἄνθρωποι τοῦ κόσμου εἶναι ἴσα ἴσα ἐκεῖνοι, ὅσοι προσπαθοῦν μὲ κάθε τρόπον νὰ εἰσέλθουν εἰς τὸ *ασυλον*. Ὅταν τέλος πάντων, διὰ λαμπρῶν κλιμάκων καὶ λαμπροτέρων διαδρόμων, ὠδηγήθην εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ καθηγητοῦ κυρίου X***.

— Καλὰ ποῦ ἦλθες! Ἀνεψώνησεν ὁ ἀγαθὸς γέρον. Πᾶμε νὰ σὲ παρουσιάσω εἰς τὸν διευθυντὴν. Εἶναι πολὺ καλὸς καὶ σοφὸς ἄνθρωπος· εἶναι ὁ πατήρ ὅλων ἡμῶν ἐδῶ μέσα.

Δὲν ἤξεύρω πῶς αἴφνης ἐσταμάτησε τὸ αἷμα ἐντὸς τῶν φλεβῶν μου. Οἱ λόγοι οὗτοι, ἡ εὐγένεια μεθ' ἧς τοὺς ἐπρόφερε, μ' ἐνέπνευσαν μίαν παράδοξον ὑπόψιαν· ἀνεκφραστός φρικτὴ ἐδέσμευσε τὴν γλῶσσαν ἐν τῷ στόματί μου. Τί δουλειὰν ἔχω ἐγὼ νὰ κάμω μὲ τὸν διευθυντὴν τοῦ φρενοκομεῖου! Μήπως λοιπὸν δὲν πάσχω μόνον ἐκ τοῦ στήθους; Ἐσκέρθη ἀστραπιαίως, καὶ ἠυχήθη νὰ μὴ εἶχε μοῦ ἐπιτρέψει ποτὲ ὁ θυρωρὸς τὴν εἰσοδὸν εἰς τὸ *ασυλον*!

— Μία πολὺ θλιβερὰ ἀσθένεια, εἶπεν ὁ καθηγητὴς, συγγυσθεις ὀλίγων ἐκ τῆς σιωπῆς μου, πολὺ θλιβερὰ, ἂν καὶ ποιητικὴ ἀσθένεια, μ' ἔκαλεσε τόσοσιν ἐκτάκτως ἐνταῦθα, καὶ μ' ἔκαμε νὰ παραμελήσω τοὺς ἐν τῇ πόλει ἀσθενεῖς μου.

Αἱ στοαὶ, δι' ὧν διηρχόμεθα, μ' ἐφαίνοντο ὅτι ἐγύριζον γύρω, γύρω, γύρω, περὶ τὴν κεφαλὴν μου! Ὁ καθηγητὴς ἐπερίμεεν εἰς μάτην νὰ τῷ ὀμιλήσω.

— Πρόκειται νὰ ἐξετάσωμεν, ἐξηκολούθησεν ἔπειτα, νὰ σπουδάσωμεν μίαν δυστυχῆ νεήλυδα· ἐν θυμῷ ἐρωτικῆς ἀπελπισίας, ἐκ τοῦ δουκάτου τῆς Βάδης. Βεβίως θὰ σ' ἐνδιαφέρῃ πολὺ νὰ ἦσαι παρῶν κατὰ τὴν ἐξέτασιν. Ὅριστε; Θὰ ἦναι τὸ πρῶτόν σου ψυχιατρικὸν μάθημα. Ἴδου ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον κυρίως παρήγγειλα νὰ ἔλθῃς.

Δόξα σοι ὁ Θεός! Λοιπὸν δὲν ἐπρόκειτο νὰ ἐξετάσουν ἐμέ! — Εὐχαριστῶ πολὺ, εἶπον, κύριε Αὐλοσύμβουλε! Καὶ ἀνέπνευσα ἰσχυρῶς καὶ βελθέως, ὡς ἐὰν εἶχον ἀντὶ τῶν ἀσθενῶν πνευμόνων τὰ μεγάλα φουσερά τοῦ σιδηρουργεῖου ὑπὸ τὰ στέρα μου!

— Πρέπει νὰ σπουδάσω τὴν κατάστασίν της πρὸ τῆς ἐπανόδου τῆς μανίας, ἐξηκολούθησεν ὁ καθηγητὴς, θὰ ἦτο καὶ ἀνιαρὸν νὰ σὲ ἀφήσω νὰ περιμένῃς μόνος. Μετὰ τὴν συνεδρι-

ασιν σ' ἐξετάζω, καὶ σὲ λέγω τὰ δέοντα ὡς πρὸς τὸ ταξειδίον σου.

Ἐγὼ ἀνέπνευσα ἐκ νέου, καὶ προσεπάθησα νὰ φανῶ ὅσον τὸ δυνατὸν ἀτάραχος. Ἀλλὰ δὲν ἤσυχασα κυρίως, παρὰ ὅταν εἶδον μετὰ πόσης δυσκολίας ὁ διευθυντὴς συγκατένευσε ν' ἀνεχθῆ τὴν παρουσίαν μου κατὰ τὴν ἐξέτασιν τῆς ἀσθενοῦς του. Ὁ μικροφθαλμὸς καὶ ψαρὸς οὗτος ἀπόγονος τῶν πυγμαίων παρενέβαλλε τὰς ἐνστάσεις αὐτοῦ τόσο ἀπροκαλύπτως, ὥστε ἐπὶ μίαν στιγμὴν ἠσθάνθην ἐμαυτὸν προσωπι-κῶς προσβεβλημένον.

— Μὴ παρεξηγῆς τὸν φιλόανθρωπον συνά-δελφόν μου, μοὶ ἔλεγεν ὑπερθεν τῆς κεφαλῆς τοῦ διευθυντοῦ ὁ κύριος Χ*. — Αὐτὸς οὔτε φιλέλλη-νην εἰμπορεῖ νὰ ἦναι, οὔτε φιλόμηρος. Ἐν γέ-νει δὲν ἔχει πρὸς οὐδένα σφῶς ἔχοντα τὰς φρέ-νας εἰδικὴν τινα φιλίαν. Εἰκοσιπέντε ἔτη τώρα δὲν ζῆ καὶ δὲν συναναστρέφεται παρὰ μὲ τὰ παιδιὰ του, τουτέστι τοὺς τρελοὺς. Ἡ ἀγαθότης του εἶναι ἀκαταμέτρητος, εἶναι ἀγρυ ὀρίων, ἀλλὰ δὲν ἐκτείνεται πέραν τῶν τοίχων τοῦ κτιρίου τούτου. Εἶμαι βέβαιος, ὅτι ἡ ἐπίσκε-ψίς σου δὲν ἐνοχλεῖ διόλου τὴν ἀσθενῆ, ἀλλὰ βλέπεις ὁ κύριος διευθυντὴς ἔχει, ὡς εἰκός, καὶ ἄλλας γενικωτέρας ἐπιφυλάξεις.

Καὶ ὑψώσας τὰς χεῖρας καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὡς προσευχόμενον παιδίον:

« Ἀἱ γὰρ Ἰσὺί τε πάτερ, καὶ Ἀτεεναῖες καὶ Ἄπολλον τοῦτοῦτο ντέκα μοὶ ζουμφράντμονες ἄϊεν Ἀχαιῶν! » ἀνέκραξεν ὁ γέρον, ῥίψας ἐπὶ τῆς ἀσχημοτάτης τοῦ διευθυντοῦ μορφῆς βλέμματα ἐραστοῦ ἐν-θουσιώδους.

Ἵστερον ἀπὸ τυπικὰς τινὰς φιλοφρονήσεις πρὸς τὸν ὅσον φιλομειδῆ τόσον δυσκέρδητον ἐ-κεῖνον μικράνθρωπον, ὅστις ἐφαίνετο ἀποκρύ-πτων τὰς δυστυχίας τῶν αὐτῶ ἐμπεπιστευμέ-νων μετὰ τῆς φειδοῦς καὶ φιλοστοργίας, μεθ' ἧς οἱ γονεῖς ἀποκρύπτουν τὰ ἐλαττώματα τῶν ἰδίων τέκνων ἀπὸ τῶν ὀμμάτων τοῦ κόσμου, μετέβη-μεν καὶ οἱ τρεῖς πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς πασχού-σης. Μετὰ τὴν πρώτην γωνίαν τοῦ διαδρό-μου ἦν ἐκάμψαμεν, ὁ διευθυντὴς ἀνεροιχῆθη πηδηκτᾶ, ἀλλ' ἀφορητὶ ὡς κουνέλιον στενήν καὶ πλαγίαν κλίμακα ἐκ τῆς κορυφῆς τῆς ὀ-ποίας, ὡς ἐνόμισα, εἶδον εἰσερχομένους τὰς ἡλι-ακὰς ἀκτῖνας. Ὁ καθηγητὴς καὶ ἐγὼ ἐστάθη-μεν πρὸ τῆς προσεχοῦς θύρας. Μετὰ τινα λε-πτὰ προσδοκίας σιωπηλῆς ἔλθων ὁ διευθυντὴς ἠνοιξεν ἡμῖν τὴν θύραν, καί:

— Ἐμβάτε, εἶπεν, εἶναι ὅλως διόλου ἡσυ-χος. — Καὶ ἔκαμεν, ὡς ἐν μᾶς εἰσῆγεν εἰς τὸ ἄδυτον ναοῦ τινος.

Ὁ τόπος, ἐν ᾧ εἰσῆλθον ἐυλαθῶς, ἦτον εὐρύχωρος αἴθουσα σχεδὸν στρογγύλου σχήμα-τος, μὲ ὕψος λίαν ἀνάλογον πρὸς τὴν διαμέ-τρον αὐτῆς καὶ μόνον ὑπὸ τοῦ ὑελοσκεπέστου

θόλου τῆς φωτιζομένη. Παράθυρα δὲν εἶχεν, οὐδὲ ἠδύνατο νὰ ἔχη. Διότι οἱ τοῖχοι τῆς αἰ-θούσης ταύτης μέχρις ὕψους ἐνὸς καὶ ἡμίσεος ἀναστήματος κατεῖχοντο ὑπὸ παχείας καὶ ἀ-παλῆς τινος γομώσεως κατὰ τὸ σύστημα τῶν ὀλοσηρικῶν ἐκείνων ἀναπαυτηρίων τῶν κοσμοῦν-των τὰς αἰθούσας τῶν πλουσίων. Τὸ ἐπικαλύ-πτον τὴν ἐπίστρωσιν ταύτην παχύχνουδον βε-λοῦδον, ἡμέρου κυανοῦ χρώματος, διεστίζετο εἰς κανονικὰ ῥομβοειδῆ σχήματα ὑπὸ βαθέως ἐμπηγμένων κομβίων, μόλις φαινομένων, ὡς ἐκ τοῦ πάχους τῆς γομώσεως. Τὸ γυμνὸν τοῦ τοί-χου μέρος, ἄνωθεν τῆς ἐπιστρώσεως, ἦτο λευ-κόν. Ὁ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους παχὺς τάπης ἦτο πράσινος· ἐνῶ τὰ ἀξίλα καὶ, ὡς ἐνόησα μετὰ ταῦτα, ἀεροπληθῆ, ἐξ ἐλαστικοῦ κόμμιος καθί-σματα καὶ ἀνάκλιτρα εἶχον τὸ αὐτὸ μὲ τὴν περικόσμησιν χρῶμα: Κυανοῦν ἀνεκροάστως γλυκὺ καὶ ὄντως ἡμερον, ὥστε δὲν εἴξουρες ἂν ἦτο τοῦτο, ἢ τὰ χρώματα τοῦ ὑελίνου θόλου ἢ ἀφορμῆ, δι' ἣν τὸ ἐν τῇ αἰθούσῃ ἐκείνῃ φῶς ἐξήσκει ἐπὶ τῶν αἰσθήσεων καὶ τῶν νεύρων τό-σον εὐχάριστον, τόσο ἀνακουφιστικὴν καὶ τοῦτ' αὐτὸ πρᾶντικὴν ἐπίδρασιν. Μηχανισμὸς ἀερι-σμοῦ δὲν ἐφαίνετο πουθενά. Καὶ ὅμως ὅταν εἰσ-ῆλθον εἰς τὸ ἄνευ παραθύρων τοῦτο οἶκημα, ἐνόμισα ὅτι ἐξῆλθον εἰς τὸ ὑπαιθρον: τόσο καθαρὰ καὶ δροσερὰ ἦτο ἢ ἐν αὐτῷ ἀτμοσφαῖρα!

Ἐν τούτοις ἡ δυστυχὴς αὐτοῦ κάτοικος δὲν ἐφαίνετο. Διὰ τοῦτο ὁ διευθυντὴς, προχωρήσας μετὰ τινὰς στιγμὰς σιωπῆς μέχρι τοῦ βάλθους καὶ παραθεῖς τὸ οὖς ἐπὶ τοῦ ἀπαλοῦ ἐκείνου τοιχώματος, ἠρώτησε μετὰ τῆς συμπαθητικῆς ἐκείνης φωνῆς, μεθ' ἧς καλοῦσιν οἱ γονεῖς τὰ ἀσθενούντα φίλτατά των·

— Ἐπιτρέπεται, Fräulein;

Μέρος τοῦ κυανοῦ ἐπιστρώματος ὑπεχώρησεν ἀψοφητὶ ἐν εἶδει θύρας, καὶ λυσικόμος, λευχεί-μων κόρη παρέκυψεν ἐξ αὐτοῦ, ὡχρὰ μὲν, ἀλλὰ φιλομειδῆς καὶ ἐρασιμῆς.

— Ὅριστε! Ὅριστε μέσα, παρακαλῶ! λά-βετε θέσιν καὶ συγχωρήσατέ μοι νὰ διορθώσω τὴν καρφίτσαν μου.

Καὶ προσελθούσα εἰς τὴν αἴθουσαν, ὕψωσε τοὺς λευκοτάτους αὐτῆς βραχίονας ἐνασχλη-μένα, ἀλλ' εἰς μάτην, νὰ περισυνάξῃ τὴν μέ-χρι χρυσοχρόου ζανθὴν καὶ πλουσιωτάτην αὐ-τῆς κόμην.

— Ἄς κουρευέται! — εἶπεν ἐπὶ τέλους περι-φρονητικῶς, καὶ τὴν ἀφῆκε νὰ χυθῆ ἐπὶ τῶν τορνευτῶν ὀμοπλατῶν τῆς. — Ἀφοῦ δὲν εἶν' ἐδῶ νὰ με ἰδῆ, ἄς κουρευέται! Ἀλλὰ μὴ βιά-ζεσθε παρακαλῶ, διὰ νὰ σὰς παρουσιάσω καὶ τὸν μέλλοντα σύζυγόν μου. Ἐπῆγε νὰ σκάψῃ νὰ βγάλῃ τὰ διαμάντια διὰ τὰ δακτυλίδια μας — τοὺς ἀρραβωνιάς μας. Μεγάλια διαμάν-τια! Πολὺ μεγάλα διαμάντια θὰ ἐπιθυμῆ νὰ

εύρη, γι' αὐτὸ ἀργεῖ νὰ ἐπιστρέψῃ. Ἐν τούτοις μὴ βιάζεσθε. Ἐχει σφυρὶ μυτερὸ, καὶ εἶναι ἀνοιχτομαχίτης ἀνθρώπος. Εἰς τὸ κέντρον τῆς γῆς θὰ προχωρήσῃ, ἀλλὰ θὰ τὰ εὔρη καὶ θὰ ἐπιστρέψῃ.

Ἐπειτα λαβοῦσα ἐν κάθισμα καὶ πλησιάσασα πρὸς ἐμὲ, ὡς ἐὰν ἤμεθα γνωστοὶ ἐκ παιδικῆς ἡλικίας.

— Πές μου, παρακαλῶ, μὲ ὅλα τὰ σωστά σου, εἶπεν. Πόσον θερμὸν εἶναι τὸ κέντρον τῆς γῆς; Τόσον δὲ, ἂν τὸ χέρι μου; ἢ τόσον δὲ, ἂν τὸ μάγουλό μου; Ὅριστε; τόσον δὲ; ἢ τόσον δὲ;

Καὶ λαβοῦσα μετ' οἰκειότητος τὴν χεῖρά μου, ἔφερεν αὐτὴν ἐπὶ τῆς πυρεσσούσης παρειᾶς τῆς, καὶ προσήλωσε τοὺς γαλανοὺς αὐτῆς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τῶν ἐμῶν, περιμένουσα νὰ τῇ ἀπαντήσω.

— Περισσότερον, ἐτραύλισα ἐγὼ συγκεχυμένος, πολὺ περισσότερο!

— Τόσον τὸ καλῆτερον! Ἄνεφώνησεν ἡ κόρη περιχαρῆς, καὶ ἐτινάχθη ὡς δορκὰς ἀπὸ τῆς θέσεώς της, κροταλίσασα τὰς μικρὰς αὐτῆς χεῖρας.

— Τόσφ τὸ καλῆτερον! Μοῦ ἔφυγε ψυχρὸς, καὶ θὰ μοῦ ἔλθῃ ὀπίσω ὅλος φωτιά! ὅλος ἀγάπη! Γι' αὐτὸ μὴ βιάζεσθε, παρακαλῶ, περιμένετε νὰ τὸν ἰδῆτε. Θέλετε νὰ ψάλλω τίποτε γιὰ νὰ μὴ μᾶς παραφανῇ ἡ ὥρα;

Καὶ εἰσελθοῦσα ὡς ἀστραπὴ εἰς τὸ προσεχὲς δωμάτιον, ἐπέστρεψε φέρουσα περίχρυσον ἰταλικὴν χάρπαν. Ἐπειτα ἐκλέξασα ὑπὸ τὸν χρωματιστὸν θόλον τὸ μέρος, ὅθεν εἰσῆρχετο προφανῶς τὸ περισσότερο καὶ λευκότερον φῶς ἐτοποθετήθη κάπως φιλαρέσκως ὑπὸ τὰς ἀκτῖνας αὐτοῦ καὶ ἤρχισε νὰ κρούῃ τὰς χορδὰς τοῦ ὀργάνου τόσον φαιδρὰ καὶ τόσον ζωηρὰ, ὡς ἐὰν ἦτον ἡ εὐτυχεστέρα κόρη τοῦ κόσμου. Κατ' ἀρχὰς δὲν ἔπαιζεν ἢ μὴ γεννήματα τῆς φαντασίας της. Μετ' ὀλίγον ὁμως ἤρχισε νὰ ψάλλῃ μελαγχολικώτερον συνοδεύουσα μὲ τοὺς μαγικούς καὶ νωχελεῖς τοῦ ὀργάνου της τόνους φωνὴν ἔτι μαγικωτέραν, ἔτι νωχελεστέραν:

— Πῶς ἦν 'στὸ δάσος σκοτεινὰ,
φταῖν τὰ κλαδάκια τὰ πυκνά.

Πῶς δὲ μὲ ἀγαπᾷ ὁ καλὸς μου,
τὸ ἔξυρῶ ἀπ' τὴν ἀρχὴ τοῦ κόσμου.

Ἄχ, καὶ βᾶχ, θὰ πῆ καὶ μὸς
μὰ πονεῖ ὁ χωρισμός,

κ' ἡ ἀγάπη κονδυλάει,
ἂν βαρκοῦλα 'στὰ πελάγη!

Ἐδῶ διέκοψεν αἴφνης τὴν μουσικὴν, καὶ ἀποταθεῖσα πρὸς τὸν διευθυντὴν, ὡς ἐὰν συνεπλήρου ἀρξάμενην ἤδη ὀμιλίαν της:

— Καὶ στείλατέ μου τὴν παραμάνα μου τὴν Ἀννίκαν, εἶπε, γιὰ νὰ τοῦ γράψω ἕνα

γράμμα νὰ τοῦ τὸ 'πῶ φανερὰ καὶ ἔξαστερον. Ἐπειτα, ἀναλαβοῦσα πάλιν τὸ ὄργανόν της ἤρχισε νὰ ψάλλῃ ἐπὶ ῥωμαντικωτέρου τόνου, καὶ συγκεκινημένη μέχρι δακρῶν:

Ἐσῦρεις τὰ πράσιν' ἀκρογιαλία,
ποῦ ἡ λεμονιαὶς ἀνθοῦνε;

Ποῦ μὲς' 'στους ἴσκιους πορτοκαλία
χρυσᾶ μοσχοβολοῦνε;—

Ἐκεῖ, ἐκεῖ, 'στὴν γῆν τοῦ Παραδείσου,
νὰ ταξιδεύσω 'πιθυμῶ μαζί σου!

Ἄλλ' οὕτως ἐσπευσμένως καταντήσασα εἰς τὴν κατακλιεῖδα τῆς γνωστῆς ταύτης στροφῆς τοῦ Γερμανοῦ ποιητοῦ, καὶ πρὶν ἔτι συμπληρῶσθαι τοὺς συνοδεύοντας τὸ ἄσμα τῆς τόνους, διακοπεῖσα αἴφνης ἐκ νέου, ἔρριψε τὸ ἐπὶ τοῦ στήθους περὶ μέρος τῆς ξανθῆς αὐτῆς κόμης ὑπερθεν τοῦ ὤμου της, καὶ σείσασα τὴν ὠραίαν κεφαλὴν οὕτως, ὥστε αἱ μετάξιναι τρίχες νὰ περισυναχθῶσιν ὅσον οἶόν τε ἐπὶ τῶν νώτων αὐτῆς:

— Ἀνάθεμά τους, εἶπε, ποῦ 'βγάλλουν τὰ τραγούδια, καὶ κανένα δὲν ταιριάζει γιὰ τὸν ἐξυτὸ μου! Κανένα, κανένα! Ὡς κ' ἐκεῖνο ποῦ ἔκαμα ἐγὼ—κ' ἐκεῖνο δὲν ταιριάζει! Καὶ σύρουσα τοὺς λεπτοφυεῖς αὐτῆς δακτύλους ἐπὶ τῶν εὐήχων τῆς χάρπας χορδῶν, ὡς ἐὰν τὰς ἐθώπευεν,—ἔχει ὁμως ὠραία μουσικὴ, πολὺ ὠραία μουσικὴ! εἶπε μετὰ παιδικοῦ στόμου. Τόσον ὠραία, ποῦ κανένας δὲν τὴν ἔγραψεν ἀκόμη. Γι' αὐτὸ μὲ συγχωρεῖτε, ἂν τὴν ψάλλω χωρὶς νύταις.

Καὶ τώρα, φίλε ἀναγνώστα, μὴ περιμένῃς ἀπὸ ἀνθρωπίνην γραφίδα νὰ σοὶ παραστήσῃ τὴν βαθέως συγκινητικὴν ἐκείνην σκηνὴν, τῆς ὁποίας ἡμεῖς ἐγενόμεθα θλιβεροὶ, ἐκπεπληγμένοι μάρτυρες. Ἴσως τελειοποιημένον τι σύστημα φωνογράφου θὰ κατάρθου ν' ἀντιγράψῃ στιγμιαίως ἕνα πρὸς ἕνα, καὶ διατηρήσῃ τοὺς καθέκαστα τόνους τῆς μελαγχολικῆς αὐτῆς μουσικῆς, οὕτως ὥστε ν' ἀναγνωσθῇ καὶ παρ' ἄλλων. Ἀλλὰ ν' ἀναγνωσθῇ μόνον, ὄχι καὶ νὰ ψαλλῇ. Διότι τὴν δαιμονίαν ἐκείνην δύναμιν, ἥτις, ὡς μαγικὸν πνεῦμα ζωῆς, διήκουσα, ἐνεψύχου τὰς φανταστικὰς καὶ αὐτοσχεδίους συμπτώσεις τῶν τόσον ἀπλῶν καὶ συγχρόνως τόσον ἀνεκφράστων ἐκείνων τόνων, τὰς μελωδικὰς, κί' ἐνταυτῷ δραματικὰς ἀποχωρήσεις ἐνὸς ἐκάστου στόχου, μιᾶς ἐκάστης λέξεως—ναί, μιᾶς ἐκάστης συλλαβῆς, δι' ὧν μᾶς ἔκαμνε νὰ βλέπωμεν μετ' ἀνατριχίσεων ἐνώπιόν μας ζωντανὰς καὶ κινουμένας τὰς τόσον ἀμυδρῶς, τόσον ἀλληγορικῶς ὑπαινιγνόμενας εἰκόνας τοῦ ῥαψωδῆματός της—αὐτὰ οὐδεμία χειροποίητος μηχανὴ, οὐδεμία μουσικὴ μεγαλοφυΐα δύναται νὰ ἐπαναλάβῃ πλέον, νὰ μιμηθῇ, ἔστω καὶ μακρόθεν.

καί σκυθρωποί διήλθονεν τὸ προσεχὲς δωμάτιον καὶ ἐν τρίτον μικρότερον αὐτοῦ. Δὲν ἐσκέφθηεν νὰ τὰ περιεργασθῶ, νομίζω ὅμως, ὅτι δὲν διέφερον οὐσιωδῶς ἀπὸ τὸ ἄρτι περιγραφέν. Ὅταν ἐξήλθονεν εἰς τὸν διάδρομον, εὐρέθημεν παρὰ τὴν στενὴν καὶ πλαγίαν κλίμακα, τὴν ὁποίαν ὁ διευθυντὴς εἶχεν ἀνέλθει, πρὶν μᾶς εἰσαγάγῃ πιθανῶς, ὅπως βεβαιωθῆ ἔκειθεν περὶ τῆς καταστάσεως τῆς πασχούσης. Τὴν ἀπλὴν ταύτην ὑποψίαν μου ἐνίσχυσε τώρα τὸ γεγονός, ὅτι οἱ δύο ἰατροὶ ἀνῆλθον τὴν αὐτὴν ἐκείνην κλίμακα τόσοσιν ὅσον καὶ ἀφρημένοι, ὥστε οὐδέτερος ἐπρόσεξεν εἰς ἐμὲ ἢ ἀκολουθῶ ἢ ὄχι. Ἀνῆρχοντο νὰ παραμυεύσθουν τὰς κινήσεις τῆς παράφρονος, δὲν ὑπῆρχεν ἀμφιβολία. Ὁ φύλαξ, ὅστις φαίνεται ἀδιακόπως παρεφύλαττεν ἐκεῖ που, κατῆλθε μετ' ὀλίγον πρὸς ἀναζήτησίν μου, ἀλλ' ἐγὼ οὐδὲ τὴν ἐπιθυμίαν, οὐδὲ τὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς εἶχον νὰ παραστῶ περαιτέρω μάρτυς δυστυχίας τόσοσιν φοβερᾶς, τόσοσιν σπαραξικαρδίου! Ὅνοῦς μου ἐνησχολεῖτο μὲ πικροῦς μελαγχολικοὺς συλλογισμοὺς βραρεῖα θλίψις ὑπερπλήρου τὴν καρδίαν μου· τὰ δάκρυά μου ἔρρεον ἀκράτητα. Ἀνελογιζόμην ὁποῖα τις πρέπει νὰ ἦτο ἡ δισταλαίνα κόρη πρό τινων ἴσως ἡμερῶν ἀκόμη, καὶ ὁποῖα ἦτο σήμερον! Καὶ ἔκλαιον τὴν νεότητά της, τὴν ωραιότητά της, τὴν ὀρφανείαν τῶν ἀτυχῶν αὐτῆς γονέων, καὶ ἔκλαιον διὰ τὴν ἀσπλαγγχον τῆς φύσεως ἀπανθρωπίαν, ἣτις ἐκώδμησεν ἐπὶ θεμελίω ἀσθενεστάτων τὸν, ὅσον θαυμασιώτατον, ἄλλο τόσοσιν ἀκροσφαλέστατον μηχανισμόν τῆς τῶν θνητῶν διανοίας. Καὶ ὅσῳ μᾶλλον ἐσκεπτόμην, τόσοσιν μᾶλλον ἀκατάσχετον, τόσοσιν πικρότερον ἐξεχύνετο κατὰ τῆς μητρυαῖς ταύτης τὸ βωθὸν μου παράπονον. Τίποτε, ἐσκεπτόμην κατ' ἐμαυτὸν, τίποτε δὲν μᾶς ἔχει δώσει καλὸν, ἀμέτοχον τῆς ιδιότητος ἐκείνης, εἰς τὴν ὁποίαν μία μόνη στιγμή ὑπεραρκεῖ, ὅπως τὸ μεταβάλλῃ εἰς δύο καὶ τρεῖς φορὰς κακόν! Ἀπὸ τῆς ἀπλῆς χάριτος καὶ δεξιότητος τῶν μελῶν τοῦ σώματος, μέχρι τῶν πολυπλοκατάτων λειτουργιῶν τοῦ ἰσοθέου ἡμῶν πνεύματος, οὐδὲν, οὐδὲν μᾶς ἔδωκε πλεονέκτημα, τὸ ὁποῖον νὰ μὴ ἐπισκιαζοῖται ὑπὸ τινος παρακολουθοῦντος αὐτῶ μισονεκτῆματος! Ἰδέτε τὸν σκώληκα τῆς γῆς. Τί ταπεινότερον, τί ἀτελέστερον πλάσμα ἠδύνατο νὰ φαντασθῆ κανεὶς; Καὶ ὅμως τίς θὰ τὸ ἐπίστευεν; Ἡ Φύσις προσηνέχθη πρὸς τὸν σκώληκα φιλοστοργότερον ἢ πρὸς τὸν αὐτοκαλούμενον βασιλέα τῆς δημιουργίας!

Φαντασθῆτε τὸν ἄνθρωπον ἐστερημένον χειρῶν καὶ ποδῶν—ὁποῖος κίνδυνος διὰ τὴν ζωὴν του! Τί ἐλεεινὸν καὶ ἀσχημον θέαμα διὰ τοὺς ὀφθαλμούς! Πόσον δύσκολος ἡ διατροφή του! Ἡ δὲ μήτηρ αὐτοῦ Φύσις—ἀγρὸν ἠγόρασεν!

Ἄλλὰ διχοτομήσατε τὸν σκώληκα, καὶ θὰ τὴν ἰδῆτε μετὰ πόσης δραστηριότητος καὶ φιλοστοργίας θὰ σπεύσῃ νὰ συμπληρώσῃ τὸ ἀποκοπὲν, νὰ ἄρῃ τὴν μικρὰν ἀσχημίαν, νὰ κάμῃ ἐκ τῶν τεμαχίων τοῦ ἐνὸς δύο σκώληκας! Ἰδέτε τὸ ὄρυκτόν τῆς γῆς. Ἀψυχότερον πλάσμα ἠδύνατο νὰ φαντασθῆ κανεὶς; Ἡ συμπάθεια, μεθ' ἧς τὰ ἀτομὰ του ἔλκονται πρὸς ἀλλήλα, ἡ μαθηματικὴ ἀκριβεία, μεθ' ἧς ἡ ἀμυδροτάτη αὐτῶν διάνοια οἰκοδομεῖ τοὺς ἀπλοῦς, τοὺς ὁμοιομόρφους καὶ κανονικοὺς αὐτῶν συλλογισμοὺς, ἡ γοῦν τὰ κρύσταλλά των, εἶναι τόσοσιν στοιχειώδης, τόσοσιν ἀφανῆς, ὥστε πρὸς ἐξήγησιν τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῶν, αἱ φυσικαὶ ἐπιστήμαι ἠναγκάσθησαν νὰ τὰς χωρίωσιν ἀπὸ τῶν κεκτημένων αὐτὰς ἀτόμων νὰ τὰς χαρακτῆρῶσιν μὲ τὰ γενικὰ καὶ ἀκατάληπτα ὀνόματα τοῦ ἠλεκτρισμοῦ καὶ τοῦ μαγνητισμοῦ, τῆς ἔλξεως καὶ τῆς ὤσεως. Ἄλλὰ συγχύσατε τὰ αἰσθήματα καὶ τοὺς συλλογισμοὺς τῶν ὄρυκτῶν, δηλαδὴ βλάψατε τὰς γωνίας καὶ τὰς ἔδρας τῶν κρυστάλλων αὐτῶν, καὶ θέσατέ τα ἐν τῷ μέσῳ τῶν διατρεφουσῶν αὐτὰ συστατικῶν οὐσιῶν, καὶ θὰ ἰδῆτε μετὰ ποίου ζήλου ὑποστηρίζει ἡ Φύσις τὰς αὐλοὺς ἐκείνας ἐσωτερικὰς λειτουργίας, ὅπως ἀνοικοδομήσῃ τὰ βλαβέντα μετὰ τῆς αὐτῆς μαθηματικῆς ἀκριβείας, μεθ' ἧς καὶ πρότερον. Ἄλλ' ὅταν βλαβῆ τὸ οἰκοδόμημα τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας, ὅταν θραυσθῆ ἐλατῆριον, ἢ σταματήσῃ τροχὸς τις ἐν τῷ μηχανισμῷ ἐκείνῳ τοῦ νοῦς, ὃν ὁ ἑλληνικὸς λαὸς τόσοσιν χαρακτηριστικὰ ὠνόμασε ῥαλωγι, τότε—Ἡ Φύσις ἐξακολουθεῖ νὰ ἐξετάζῃ: ποῖα ἀράχη ἔχασε τὸν δέκατον αὐτῆς πῶδα διὰ νὰ τῆς τὸν ἀναπληρώσῃ. Ποῖα σάυρα ἐβάρυνθη τὸν ὑδροχαρῆ αὐτῆς βίον, διὰ νὰ τῆ κατασκευασθῇ, ἀντὶ τῶν βραγχιῶν, κατάλληλα ἀναπνευστικὰ ὄργανα, νέους συμπαγεῖς πνεύμονας, καὶ οὕτω καθ' ἐξῆς. Ἄλλὰ τὴν περικαλλῆ ταύτην νεάνιδα, τὸ ἄκρον ἄωτον τῆς δημιουργίας αὐτῆς; Τὴν ἀφίνει ἔρμαιον τοῦ δυστυχῆματός της, καὶ οὐτε σπεύδει κἄν νὰ τὴν λάβῃ ὀπίσω, νὰ τὴν ἐνώσῃ μὲ τ' ἀρχικὰ στοιχεῖα, ἐξ ὧν τόσοσιν ἀτελῶς τὴν ἐπλασεν, ἀλλὰ τὴν παρέχει θέαμα τόσοσιν μᾶλλον οἰκτρὸν καὶ σπαραξικαρδίον εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, ὅσῳ διαυγεστέρα μᾶς εἶναι ἡ συνείδησις περὶ τῆς δῆθεν ὑπεροχῆς καὶ τελειότητος ἡμῶν! . . .

Τοιαυτὰ τινὰ ἐσκεπτόμην περιπατῶν ἐν τῷ διαδρόμῳ τοῦ φρενοκομείου, μέχρις ὅτου ἐλθὼν ὁ καθηγητὴς με ὠδήγησεν εἰς τὸ γραφεῖόν του. Αἱ ὑποψαί μου περὶ τῆς δυστυχούς δὲν ἦσαν φαντασιώδεις. Αἱ ἀσθένειαι αὐται, εἶπεν ὁ γέρον μετὰ προφανοῦς λύπης, δὲν ἀρκεῖ μόνον ὅτι εἶναι ἀνάται, ἀλλὰ καὶ δὲν χρησιμεύουσι διόλου πρὸς φωτισμὸν τῆς ἐπιστή-

μης. Τὸ κακὸν δὲν ἔχει τὴν ρίζαν του εἰς τὴν γνωστὴν ἡμῖν φύσιν τῶν νεύρων, ἀλλ' εἰς τὸν ἄγνωστον παράγοντα Ψ. τουτέστι τὴν ψυχὴν. Ἡμεῖς θεραπεύομεν νεῦρα μόνον. Αὐτὸ εἶναι καταστροφή αἰσθημάτων καὶ παραστάσεων.—
"Ἄς ὄψεται ὁ αἷτιος!

Καὶ ἀνακτησάμενος τὴν πνευματικὴν ἡρεμίαν τοῦ ἐπαγγέλματός του ὁ γέρον ἔλαβεν εἰς χεῖρας τὸ στηθοσκοπίον. Τοῦτο ἐσήμαινεν ὅτι ἔσυρε διὰ παντός τὸ παραπέτασμα πρὸ τῆς θλιβεραῦς ἐκείνης σκηνῆς.

[Ἐπειτα συνέχεια].

Γ. Μ. ΒΙΖΥΗΝΟΣ

Τ' ΑΓΙΟΒΑΣΙΛΕΙΑΤΙΚΑ

Μοῦ ἐπιτρέπεις, ἀναγνώστὰ μου, τὴν ἀδιακρίσιαν νὰ σ' ἐρωτήσω, ἂν ἔκαμες δένδρον ἐφέτος;

"Ἴσως μοῦ ἀπαντήσης, ὅτι δὲν ἐννοεῖς τί σοῦ λέγω, οὐδὲ καταλαμβάνεις καλὰ καλὰ, τί θὰ εἴπῃ: κάμνω δένδρον.

Ἡ ἀπάντησίς σου μὲ μανθάνει ἐν πρώτοις, ὅτι δένδρον δὲν ἔκαμες, ἀφοῦ ἀγνοεῖς τί πράγμα σ' ἐρωτῶ. Μαρτυρεῖ ὅμως ἐπίσης, ὅτι δὲν εἶσαι ἄνθρωπος τῆς προόδου, ὅτι ὁ εὐρωπαϊκὸς πολιτισμὸς, ὁ ἀπὸ τῆς Δύσεως εἰσαγόμενος, — χωρὶς τινος οἰουδήποτε τελωνιακοῦ δικαιώματος, οὐδὲ προσθέτου δεκάτου, — δὲν ἔφθασεν ἀκόμη μέχρι σοῦ, καὶ ὅτι εἶσαι ἀκόμη Ἕλληνα, ὅσον εἶνε δυνατόν νὰ ἦνε Ἕλληνας οἱ κάτοικοι τῶν Ἀθηνῶν — οἱ ἀναγινώσκοντες... εἴτε τὴν «Ἐστία» ἢ ὅ, τι δήποτε ἄλλο. Ἐχω λοιπὸν καθήκον νὰ συγκαταβῶ χριστιανικῶς μέχρι τῆς ἀγνοίας σου καὶ νὰ σὲ διδάξω τί θὰ εἴπῃ: κάμνω δένδρον.

Κάμνω δένδρον, ἀγαπητέ μου καὶ ἑλληνικώτατε ἀναγνώστα, θὰ εἴπῃ ἐν συνόψει τὸ ἐξῆς:

Ἄγοράζω ἐν πρώτοις ἀπὸ τὴν ἀγορὰν μίαν μικρὰν ἢ μεγάλην ἐλάτην ἀμεταχειριστον... ἢ μεταχειρισμένην...

— Πῶς! θ' ἀναφωνήσης, ὑπάρχουν καὶ ἐλάται μεταχειρισμένα;

— Βεβαίως ἐκεῖναι τὰς ὁποίας μετεχειρίσθησαν ἤδη οἱ ξένοι, οἱ ἐορτάζοντες ἐν Ἀθῆναις δώδεκα ἡμέρας πρὸ ἡμῶν τὰ Χριστούγεννα καὶ τὴν πρώτην τοῦ ἔτους των. Ἐξ αὐτῶν ἄλλοι μὲν οἱ ἴδιοι καὶ ἄλλων οἱ ὑπηρεταὶ πωλοῦν τὰς ἐλάτας των μετὰ τὴν ἐορτήν, καὶ ἐπειδὴ τὰ δένδρα αὐτά, ὡς γνωρίζεις ἴσως, ζηραινόνται δύσκολα, μένουν δὲ χλωρὰ καὶ ἀφοῦ ξηρανθοῦν, ἐκτίθενται πάλιν εἰς πώλησιν, καὶ ἀγοράζονται ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἐκείνων, τοὺς ὁποίους πρωινή τις ἐφημερίς καλεῖ φιλοπροόδους. Ἐφωτίσθη;

— Ἐφωτίσθη.

— Δειπὸν ἀγοράζω ἐν πρώτοις ἀπὸ τὴν ἀ-

γορὰν μίαν ἐλάτην μεταχειρισμένην. Τὴν φέρω κατόπιν εἰς τὸν οἰκίαν μου, καὶ τὴν τοποθετῶ ἐπὶ μιᾶς τραπέζης, στερεῶν αὐτὴν ὅσον δύναμαι καλλίτερα, ἔστω καὶ ἂν ἦνε ἀνάγκη νὰ τρυπηθῇ ἢ ταλαίπωρος τράπεζα, ἵνα δεχθῇ καὶ αὐτὴ δι' ὀδυνηραῦς ἐγχειρίσεως τὸν εὐρωπαϊκὸν πολιτισμὸν.

Στολίζω ἔπειτα αὐτὴν τὴν ἐλάτην μὲ παντὸς εἶδους ὠραῖα πράγματα, ὑαλιστερά ὅσον τὸ δυνατόν καὶ πολύχρωμα: μὲ καρπούς, μὲ χρυσόγαρφα, μὲ κηρία χρωματιστά, μὲ παιδικὰ παιγνίδια, καὶ μὲ μικρὰ ἢ μεγάλα δῶρα, ἀναλόγως τῶν διαθέσεών μου, τῶν δυνάμεων τοῦ πουγγίου μου, καὶ τῶν προσώπων εἰς τὰ ὁποῖα πρόκειται νὰ τὰ χαρίσω.

Συναῶζω ἔπειτα τὴν παραμονὴν τοῦ νέου ἔτους εἰς τὴν οἰκίαν μου, ἐκτὸς τῶν ἰδικῶν μου παιδιῶν, ἂν ἔχω, καὶ ἄλλα μικρὰ ἢ μεγάλα παιδία τῶν γειτόνων καὶ φίλων, ἀνάπτω τὰ κηρία τοῦ δένδρου, φωτίζω τὴν αἴθουσαν ὅπου εἶνε ἐστημένον, φιλεῶ τοὺς παρεστῶτας ὀλίγα γλυκὰ, μοιράζω εἰς τὰ παιδία τὰ δῶρά των, καὶ κλειῶ ἔπειτα τὰ αὐτὰ μου πρὸς τὰς συμμιγεῖς καὶ παραφώνους καὶ θορυβώδεις φωνάς, ὅσας ἐκβάλλει ἐν ἀγαλλιᾶσει ὁ φαιδρὸς ἐκεῖνος παιδικὸς ὄμιλος.

Αὐτὸ θὰ εἴπῃ ἐν ὀλίγοις: κάμνω δένδρον.

Οἱ πρωτοστάται τοῦ ἐν Ἑλλάδι εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ ἐδοξίμασαν νὰ ἐμβολιάσωσιν εἰς τὴν τελετήν αὐτὴν καὶ ἄλλο γαλλικὸν προϊόν: χορὸν παιδιῶν — *bal d'enfants*, ὡς τὸν λέγουσι συνήθως, ἀλλὰ δυστυχῶς τὸ ξενικὸν φυτὸν δὲν ἐπίασε. Τὰ ἑλληνικὰ παιδία εἶνε εὐτυχῶς ἑλληνικώτερα τῶν γονέων των, καὶ ἐπροτίμησαν, ἅμα ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνελθόντα, νὰ φωνάξωσι, νὰ θορυβήσωσι, νὰ παιξῶσι, καὶ... νὰ δαρῶσιν ὀλίγον ἐπὶ τέλους, παρὰ ν' ἀνταλλάξωσι ψευδεῖς φιλοφροσύνας, νὰ ἰλιγώσωσι τυπικῶς τὰ ὄμματά των, καὶ νὰ προσφέρωσιν ἱποτικῶς τὸν βραχίονα εἰς τὰς σπιθαμιαίας των χορευτριάς.

Ἰπῆρξαν ἴσως καὶ παιδία, τὰ ὁποῖα ἔκαμαν ταῦτα μᾶλλον ἢ ἐκεῖνα, ἀλλά, τί νὰ σὲ εἰπῶ! δὲν ἤθελα, τὸ κατ' ἐμέ, νὰ ἦσαν ἰδικὰ μου, καὶ ἴσως οὐδὲ σύ, ἀναγνώστὰ μου! καὶ νομίζω, ὅτι εἴμεθα καὶ οἱ δύο φρονιμώτεροι τῶν γονέων ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι τὰ ἐκαμάρωσαν.

Οὕτω δὲ τὸ δένδρον ἔμεινε καθαρῶς δένδρον, οἶον σοῦ τὸ περιέγραψα.

Τοιαῦτα δένδρα δὲν κάμνεις βεβαίως σύ, ἑλληνικώτατε τῶν ἀναγνωστῶν μου, ἀφοῦ δὲν γνωρίζεις οὐδ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα.

Ὁ πατήρ σου δὲν ἔκαμε δένδρον, οὐδ' ὁ πάππος σου. Ἐπομένως κρίνεις καὶ σύ περιττὸν νὰ νεωτερίσης... κατ' αὐτὸ κἂν, καίτοι νεωτερίζεις καὶ ἐνεωτέρισες εἰς τόσα ἄλλα.

Ἰπάρχουσιν ὅμως συμπολιταὶ σου, καὶ ἐξ